

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2020. gada 11. jūnijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – Direktīva 92/43/EEK – 12. panta 1. punkts – Dzīvnieku sugu stingras aizsardzības sistēma – IV pielikums – *Canis lupus* (vilks) – 16. panta 1. punkts – Dabiskās izplatības areāls – *Canis lupus* sugas savvaļas dzīvnieka īpatņa sagūstīšana un transportēšana – Sabiedrības drošība

Lietā C-88/19

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Judecătoria Zărnești* (Zerneštu pirmās instances tiesa, Rumānija) iesniedza ar lēmumu, kurš pieņemts 2018. gada 15. novembrī un kurš Tiesā reģistrēts 2019. gada 7. februārī, tiesvedībā

Alianța pentru combaterea abuzurilor

pret

TM,

UN,

Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Arabadžijevs [A. Arabadjiev] (referents), tiesneši P. Dž. Švirebs [P. G. Xuereb] un T. fon Danvics [T. von Danwitz],

ģenerālvokāte: J. Kokote [J. Kokott],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [A. Calot Escobar],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Alianța pentru combaterea abuzurilor* vārdā – C. Dumitriu un C. Feher,
- Rumānijas valdības vārdā – sākotnēji E. Gane un L. Lițu, kā arī C.-R. Canțăr, vēlāk E. Gane un L. Lițu, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – G.-D. Balan un C. Hermes, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – rumāņu.

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2020. gada 13. februāra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.), kas grozīta ar Direktīvu 2013/17/ES (2013. gada 13. maijs) (OV 2013, L 158, 193. lpp.) (turpmāk tekstā – “Dzīvotņu direktīva”), 12. panta 1. punktu un 16. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp apvienību *Alianța pentru Combaterea abuzurilor*, no vienas puses, un dzīvnieku aizsardzības apvienības *Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor* (turpmāk tekstā – “DMPA”) dalībnieku TM, veterinārārstu UN, kā arī DMPA, no otras puses, par *canis lupus* (vilks) sugai piederoša savvaļas dzīvnieka īpatņa sagūstīšanu un transportēšanu nepiemērotos apstākļos.

Athilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Dzīvotņu direktīvas 1. pantā “Definīcijas” ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

- b) dabiska dzīvotne ir pilnībā vai daļēji dabiskas sauszemes vai ūdens platības, ko raksturo ģeogrāfiskas, abiotiskas un biotiskas iezīmes;

[..]

- f) sugas dzīvotne ir vide, ko raksturo konkrēti abiotiski un biotiski faktori un kur konkrētās sugas īpatņi dzīvo visos to bioloģiskā cikla posmos;

[..]

- k) Kopienā nozīmīga teritorija [..]

Attiecībā uz faunas sugām ar plašu izplatības areālu Kopienā nozīmīgas teritorijas ir šādu sugu dabiskās izplatības areālu vietas, kam piemīt fizikālie vai bioloģiskie faktori, kuri ir svarīgi, lai minēto sugu īpatņi varētu dzīvot un vairoties;

[..].”

- 4 Šīs direktīvas 2. pantā ir paredzēts:

“1. Šīs direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā, uz kuru attiecas Līgums.

2. Pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir Kopienā nozīmīgas.

3. Veicot pasākumus saskaņā ar šo direktīvu, ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības.”

5 Saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 1. punktu:

“Pamatojoties uz III pielikumā (1. posms) izklāstītajiem kritērijiem un attiecīgo zinātnisko informāciju, katra dalībvalsts piedāvā teritoriju sarakstu, tajā norādot, kuri I pielikuma dabisko dzīvotņu veidi un kuras II pielikuma sugas, kas ir vietējās sugas tās teritorijā, sastopamas minētajās teritorijās. Attiecībā uz dzīvnieku sugām ar plašu izplatības areālu šīs teritorijas ir minēto sugu dabiskās izplatības areālu vietas, kurām raksturīgie fizikālie vai bioloģiskie faktori ir svarīgi, lai šo sugu īpatņi varētu dzīvot un vairoties. [..]”

6 Šīs pašas direktīvas 12. panta 1. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis veic nepieciešamos pasākumus, lai IV pielikuma a) daļā uzskaitītajām dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot:

- a) minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu gūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā;
- b) minēto sugu īpatņu apzinātu traucēšanu, jo īpaši to vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā;
- c) apzinātu postīšanu vai olu vākšanu savvaļā;
- d) vairošanās vai atpūtas vietu noplicināšanu vai iznīcināšanu.”

7 Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Ja nav apmierinošas alternatīvas un ja netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, dalībvalstis drīkst atkāpties no 12., 13., 14. panta un 15. panta a) un b) punkta noteikumiem, lai:

- a) aizsargātu savvaļas faunu un floru un saglabātu dabiskās dzīvotnes;
- b) novērstu nopietnu kaitējumu, jo īpaši labībai, mājlopiem, mežiem, zivsaimniecībai un ūdeņiem un citiem īpašuma veidiem;
- c) rūpētos par veselības aizsardzību un sabiedrības drošību vai obligāti ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses un videi primāri svarīgas labvēlīgas pārveides;
- d) izpēti un izglītības nolūkā atjaunotu minēto sugu populācijas un reintroducētu minētās sugas, un veiktu šī mērķa sasniegšanai vajadzīgās vairošanas darbības, tostarp augu mākslīgo pavairošanu;
- e) stingri noteiktos apstākļos pēc izvēles principa un ierobežotā apmērā atļaut IV pielikumā uzskaitīto sugu atsevišķu īpatņu ieguvu vai turēšanu ierobežotā skaitā, ko nosaka kompetentās valsts iestādes.”

8 To dzīvnieku sugu vidū, kas ir “Kopienā nozīmīgas [..] un kam vajadzīga stingra aizsardzība”, kuru saraksts ir ietverts šīs direktīvas IV pielikuma a) punktā (turpmāk tekstā – “aizsargājamās dzīvnieku sugas”), tostarp ietilpst “*canis lupus* [vilks]”.

Rumānijas tiesības

- 9 *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a feri și faunei sălbatice* (Valdības ārkārtas rīkojums Nr. 57/2007 par aizsargājamo dabas teritoriju režīmu un dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību), redakcijā, kas ir piemērojama pamatlīdētā (turpmāk tekstā – “*OUG 57/2007*”), 33. pantā ir noteikts:

“1. Attiecībā uz sauszemes, ūdens un pazemes savvaļas augu un dzīvnieku sugām, kas ir minētas pielikumos 4 A un 4 B, izņemot putnu sugas, kuras dzīvo gan aizsargājamās dabas teritorijās, gan ārpus tām, ir aizliegta:

a) dabiskā vidē esošo īpatņu savākšana, sagūstīšana, nogalināšana, iznīcināšana vai savainošana jebkurā to dzīves cikla posmā;

b) apzināti traucējumi reprodukcijas, augšanas, ziemas guļas un migrācijas laikā;

[..]

f) savvaļā iegūtu īpatņu jebkurā to bioloģiskā cikla posmā turēšana, transportēšana, pārdošana vai apmaiņa jebkādiem mērķiem, kā arī to piedāvāšana pārdošanai vai apmaiņai.

[..]”

- 10 *OUG 57/2007* 38. pantā ir noteikts:

“1. Atkāpjoties no 33. panta 1.–4. punkta un no 37. panta 1. punkta, galvenā publiskā vides aizsardzības iestāde reizi gadā, kā arī vajadzības gadījumos paredz izņēmumus, ar nosacījumu, ka nav apmierinošas alternatīvas un izņēmuma pasākumi nekaitē attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, un vienīgi šādos gadījumos:

[..]

c) sabiedrības veselības aizsardzības un drošības interesēs un attiecībā uz dzīvnieku sugām, kas nav putni, arī citās sabiedrības interesēs, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura interesēs, videi primāri svarīgām labvēlīgām pārveidēm;

[..]

2. Izņēmumus paredz ar galvenās publiskās vides un mežu aizsardzības iestādes augstākā līmeņa vadības lēmumu, iegūstot Rumānijas Zinātņu akadēmijas [*Academia Română*] atzinumu.

[..]

2.² Izņēmumu noteikšanas procedūru apstiprina ar galvenās publiskās vides un mežu aizsardzības iestādes rīkojumu.

2.³ Izņēmuma gadījumos, kas minēti 2.¹ punktā, ir jānorāda:

a) sugas, uz kurām attiecas izņēmumi;

b) līdzekļi, pasākumi vai paņēmieni, ar kādiem atļauts sagūstīt vai nonāvēt;

c) riska nosacījumi, kā arī citi apstākļi (laiks un vieta), kādos pieļaujami šādi izņēmumi;

d) iestāde, kas ir pilnvarota paziņot, ka pastāv nepieciešamie nosacījumi, un lemt par to, kādus līdzekļus, pasākumus vai paņēmienus, kam un ar kādiem ierobežojumiem atļauts izmantot;

e) veicamās pārbaudes.

[..]”

11 Saskaņā ar *OUG 57/2007* 52. pantu:

“Šādi nodarījumi ir uzskatāmi par noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem var piemērot brīvības atņemšanas sodu no trīs mēnešiem līdz vienam gadam vai naudas sodu:

[..]

d) 33. panta 1. un 2. punkta normu pārkāpums.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

12 Brašovas [*Brașov*] apgabala Branas [*Bran*] pašvaldības ciemats Šimona [*Șimon*] (Rumānija) atrodas aptuveni vienu kilometru uz austrumiem no Bucegi teritorijas robežas, kuru Eiropas Komisija pēc Rumānijas priekšlikuma ir iekļāvusi Kopienas nozīmes teritoriju sarakstā ar kodu ROSCI0013. Vēl viena šāda teritorija “Munții Făgăraș” (kods ROSCI0122) atrodas apmēram astoņus kilometrus uz rietumiem no minētā ciemata. Standarta datu veidlapās abās šajās teritorijās ir norādīta vilku sastopamība.

13 2016. gada 6. novembrī ap plkst. 19.00 *DMPA* darbinieki un UN kā veterinārārsts TM vadībā devās uz Šimonu ar nodomu sagūstīt un pārvietot vilku, kurš jau vairākas dienas mēdza ierasties kāda iedzīvotāja dzīvesvietā, kur tas spēlējās un ēda kopā ar viņa suņiem. Vilks tika anestezēts ar šāviņu, kas saturēja veterinārās narkotiskās un psihotropās vielas, un pēc tam tika izsekots, sagūstīts, pacelts no zemes un, nesot to aiz astes un skausta ādas, nogādāts līdz automašīnai, kas atradās noteiktā attālumā, un pēc tam tas tika ievietots suņu pārvadāšanai paredzētā būrī.

14 *DMPA* darbinieki koordinēja šādi notvertā vilka transportēšanu uz lāču dabas rezervātu *Libearty de Zărnești* (Rumānija), kas ir apriņķots arī ar iežogotu teritoriju, ko izmanto no neatbilstošiem zooloģiskajiem dārziem pārvesti vilkiem. Tomēr šīs transportēšanas laikā vilkam izdevās salauzt būri, kurā tas bija ievietots, un iebēgt netālu esošajā mežā.

15 2017. gada 9. maijā *Alianța pentru combaterea abuzurilor* iesniedza sūdzību krimināllietā pret TM, UN un *DMPA*, kā arī citām pēdējā minētajā apvienībā strādājošajām personām par pārkāpumiem saistībā ar vilka sagūstīšanu un transportēšanu sliktos apstākļos. No šīs sūdzības izriet, ka vilka sagūstīšanai un transportēšanai nebija saņemta atļauja.

16 *Judecătoria Zărnești* (Zerneštu pirmās instances tiesa, Rumānija) jautā, kādā mērā var tikt veikta *canis lupus* sugas savvaļas īpatņu apzināta sagūstīšana vai nonāvēšana, nepastāvot ar Dzīvotņu direktīvas 16. pantu pamatotai atkāpei, ja šo dzīvnieku klātbūtne ir novērota apdzīvotā vietā nomalē vai ja tie ir ieradusies administratīvi teritoriālās vienības teritorijā, vai arī atkāpe ir obligāta saistībā ar jebkuru nesagūstītu savvaļas dzīvnieku, neatkarīgi no tā, vai tas ir iekļuvis šīs administratīvi teritoriālās vienības teritorijā.

17 Šī tiesa norāda, ka Dzīvotņu direktīvas galvenais mērķis, kas ir “veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ņemot vērā ekonomiskās, sociālās, kultūras un reģionālās prasības, palīdz[ot] sasniegt vispārīgo mērķi par noturīgu attīstību”, ir pilnībā pamatots, ja aizsargājamie dzīvnieki ir atstājuši to

dabisko dzīvotni. Tomēr šīs direktīvas noteikumu šaura interpretācija varētu izraisīt to, ka valstij nav nekāda pienākuma, ja šie dzīvnieki ir atstājuši to dabisko dzīvotni, kas būtu pretrunā šajā normatīvajā aktā izvirzītajam mērķim.

- 18 Minētā tiesa it īpaši atsaucas uz Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzēto atkāpi no noteikumiem par apdraudēto sugu aizsardzību, saskaņā ar kuru “sabiedrības drošības” jēdziens esot cieši saistīts ar situācijām, kad apdraudētajām sugām piederošie dzīvnieki atrodas ārpus to dabiskajām dzīvotnēm.
- 19 Šādos apstākļos *Judecătoria Zărnești* (Zerneštu pirmās instances tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai [Dzīvotņu direktīvas] 16. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liek dalībvalstīm paredzēt atkāpes no [šīs direktīvas] 12., 13. un 14. panta un 15. panta a) un b) punkta arī gadījumos, ja dzīvnieki, kas pieder pie apdraudētām sugām, atstāj dabisko dzīvotni un atrodas tās tiešā tuvumā vai pilnīgi ārpus tās?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 20 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts un 16. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka cilvēku apdzīvotas teritorijas nomalē vai šādā teritorijā veikta tāda aizsargājamas dzīvnieku sugas īpatņa kā vilks sagūstīšana un transportēšana var ietilpt pirmajā no šiem pantiem paredzētā aizlieguma piemērošanas jomā, ja valsts kompetentā iestāde nav piešķirusi atkāpi atbilstoši otrajam minētajam pantam.
- 21 Vispirms jāatgādina, ka saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 2. panta 1. punktu tās mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas faunu un floru Eiropā esošajā dalībvalstu teritorijā. Turklāt šīs direktīvas 2. panta 2. un 3. punktā ir noteikts, ka pasākumus, ko veic saskaņā ar šo direktīvu, izstrādā tā, lai saglabātu vai atjaunotu to dabisko dzīvotņu un savvaļas faunas un floras sugu labvēlīgu aizsardzības statusu, kas ir nozīmīgas Eiropas Savienībā, un ņem vērā ekonomiskās, sociālās un kultūras prasības, kā arī reģionālās un vietējās īpatnības.
- 22 Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums veikt nepieciešamos pasākumus, lai aizsargājamo dzīvnieku sugām to dabiskās izplatības areālā izveidotu stingras aizsardzības sistēmu, aizliedzot minēto sugu īpatņu visu veidu apzinātu sagūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā.
- 23 Šīs tiesību normas ievērošana uzliek dalībvalstīm pienākumu ne tikai pieņemt pilnīgu tiesisko regulējumu, bet arī īstenot konkrētus un specifiskus aizsardzības pasākumus. Tāpat minētā stingrās aizsardzības sistēma paredz, ka tiek noteikti konsekventi un koordinēti preventīvie pasākumi. Tādējādi šādai stingras aizsardzības sistēmai būtu jāļauj efektīvi novērst aizsargājamo dzīvnieku sugu apzinātu sagūstīšanu vai nonāvēšanu savvaļā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2018. gada 17. aprīlis, Komisija/Polija (Belovežas gārša), C-441/17, EU:C:2018:255, 231. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2019. gada 10. oktobris, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, 27. punkts).
- 24 Lai arī Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktā dalībvalstīm ir atļauts atkāpties no tās 12.–14. panta, kā arī 15. panta a) un b) punkta normām, uz atkāpi, kas pieņemta uz šā pamata, ciktāl tā šīm dalībvalstīm ļauj izvairīties no pienākumiem, kuri izriet no dabas sugu stingras aizsardzības sistēmas, attiecas nosacījums, ka nav apmierinošas alternatīvas un ka ar šo atkāpi netiek kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā. Šie nosacījumi attiecas uz visiem minētās direktīvas 16. panta 1. punktā paredzētajiem gadījumiem (spriedums, 2019. gada 10. oktobris, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, 28. un 29. punkts).

- 25 Tāpat ir jāuzsver, ka Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkts, kurā precīzi un izsmelīgi ir definēti nosacījumi, ar kādiem dalībvalstis var atkāpties no šīs direktīvas 12.–14. panta, kā arī 15. panta a) un b) punkta, ir izņēmums no minētajā direktīvā paredzētās aizsardzības sistēmas, kurš ir jāinterpretē šauri un kurš attiecīgo nosacījumu pierādīšanas pienākumu saistībā ar katru atkāpi uzliek iestādei, kas pieņem lēmumu (spriedums, 2019. gada 10. oktobris, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, 30. punkts).
- 26 Turklāt ir jānorāda, ka *canis lupus* suga, vispārzināma kā “vilks”, ietilpst to dzīvnieku sugu skaitā, kuras aizsargā Dzīvotņu direktīva.
- 27 Iesniedzējtiesas uzdotsais jautājums ir jāizskata, ņemot vērā tieši šos sākotnējos apsvērumus.
- 28 Minētajai tiesai ir šaubas par to, vai Dzīvotņu direktīvas 12. pantā paredzētais apdraudēto sugu aizsardzības režīms ir attiecināms tikai uz šo sugu dabīgo vidi un līdz ar to pārstāj darboties, ja šādi dzīvnieku sugai piederošs īpatnis ierodas cilvēku apdzīvotā teritorijā vai šādas teritorijas nomalē. Tādējādi šīs tiesas lūgums ir par Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punktā ietvertā jēdziena “dabiskās izplatības areāls” un termina “savvaļā” interpretāciju, kā arī no tiem izrietošās aizsardzības apjomu.
- 29 Jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesiskajā regulējumā, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (spriedums, 2019. gada 21. novembris, *Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden*, C-678/18, EU:C:2019:998, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 30 Pirmkārt, saistībā ar Dzīvotņu direktīvas 12. panta formulējumu ir jākonstatē, ka tajā nav sniegts neviens noderīgs elements jēdziena “dabiskās izplatības areāls” un termina “savvaļā” definēšanai.
- 31 Tomēr var norādīt, ka šajā pantā tajā paredzētā aizsardzība nav balstīta uz jēdzienu “dabiskā dzīvotne” un ka aizsargājamo dzīvnieku sugu īpatņu aizsardzības režīms tajā nav noteikts atkarībā no vietas, platības vai dzīvotnes, kur tie konkrētajā brīdī atrodas.
- 32 Otrkārt, attiecībā uz kontekstu, kādā iekļaujas Dzīvotņu direktīvas 12. pants, ir jānorāda, ka šis jēdziens un termins nav definēti nedz šīs direktīvas 1. pantā, nedz kādā citā šīs direktīvas tiesību normā. Līdz ar to šī panta 1. punktā ietvertais jēdziens “dabiskās izplatības areāls” un termins “savvaļā” ir jāizvērtē, ņemot vērā šajā direktīvā definētos un/vai izmantotos līdzīgos jēdzienus.
- 33 Šajā ziņā ir jānorāda, ka Dzīvotņu direktīvai ir divas daļas, kas veltītas, pirmkārt, dabisko dzīvotņu aizsardzībai, tostarp nosakot aizsargājamās teritorijas, kā arī, otrkārt, savvaļas faunas un floras aizsardzībai, nosakot aizsargājamās sugas.
- 34 Taču šajā direktīvā nav prasīts, lai aizsardzība, kas tiek nodrošināta atbilstoši otrajai no šīm daļām, tiktu noteikta korelācijā ar pirmo no tām, it īpaši atkarībā no ģeogrāfiskās teritorijas, kuru aptver aizsargājamās teritorijas vai dabiskās dzīvotnes.
- 35 Turklāt, kā secinājumu 29. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte, saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 3.–6. pantu dabiskās dzīvotnes kā tādas ir aizsargājamās *Natura 2000* tīkla aizsargājamajās teritorijās. Tomēr šis tīkls ietver arī “sugas dzīvotnes”, kuras minētās direktīvas 1. panta f) punktā ir definētas atsevišķi un kurās dzīvo tās II pielikumā uzskaitītās sugas. Tā kā vilks ir iekļauts šajā pielikumā, dalībvalstīm ir jānosaka šai sugai īpaši aizsargājamās teritorijas.
- 36 Ir jākonstatē, ka Dzīvotņu direktīvas 1. panta f) punktā ietvertais jēdziens “sugas dzīvotne”, kas ir definēta kā “vide, ko raksturo konkrēti abiotiski un biotiski faktori un kur konkrētās sugas īpatņi dzīvo visos to bioloģiskā cikla posmos”, neatbilst stingri noteiktai un statistikai teritorijai.

- 37 Turklāt, kā ģenerālvokāte ir norādījusi secinājumā 42. punktā, no Dzīvotņu direktīvas noteikumiem par teritoriju aizsardzību izriet, ka dzīvnieku sugu aizsardzību nevar ierobežot tikai līdz aizsargājamajām teritorijām. Tās nav noteiktas, lai aptvertu visu aizsargājamo sugu dzīvotni, kas var aizņemt plašas teritorijas. Attiecībā uz šādām sugām Dzīvotņu direktīvas 4. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāpiedāvā teritoriju saraksts, tajā norādot, kuri I pielikuma dabisko dzīvotņu veidi un kuras II pielikuma sugas, kas ir vietējās sugas to teritorijā, ir sastopamas minētajās teritorijās. Šajā tiesību normā ir precizēts, ka attiecībā uz dzīvnieku sugām ar plašu izplatības areālu šīs dabisko dzīvotņu teritorijas ir minēto sugu dabiskās izplatības areāla vietas, kurām raksturīgie fizikālie vai bioloģiskie faktori ir svarīgi, lai šo sugu īpatņi varētu dzīvot un vairoties.
- 38 Tādējādi attiecībā uz tādām aizsargājamām dzīvnieku sugām, kurām tāpat kā vilkam ir plašs izplatības areāls, jēdziens “dabiskās izplatības areāls” ir plašāks nekā ģeogrāfiskā teritorija, kurā raksturīgie fizikālie vai bioloģiskie faktori ir svarīgi, lai šo sugu īpatņi varētu dzīvot un vairoties. Kā secinājumu 37. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte, šis areāls atbilst ģeogrāfiskajai teritorijai, kurā attiecīgā dzīvnieku suga savas dabiskās uzvedības ietvaros dzīvo vai izplatās.
- 39 No tā izriet, ka Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punktā paredzētā aizsardzība neparedz ierobežojumus vai robežas un tādējādi tā neļauj uzskatīt, ka aizsargājamās dzīvnieku sugas savvaļas īpatnis, kas atrodas netālu no cilvēku apdzīvotām teritorijām vai šajās teritorijās, šķērsojot šādas teritorijas vai barojoties ar cilvēka radītiem resursiem, būtu dzīvnieks, kurš ir atstājis savu “dabiskās izplatības areālu”, vai ka pēdējais minētais būtu nesavienojams ar cilvēku apmetnēm vai cilvēku izveidotiem antropogēniem pielāgojumiem.
- 40 Identisks secinājums izriet no Norādījumiem par Kopienai nozīmīgo dzīvnieku sugu stingru aizsardzību (atbilstoši Dzīvotņu direktīvai 92/43/EEK (galīgā redakcija, 2007. gada februāris), kuros “dabiskās izplatības areāls” ir aprakstīts kā dinamisks jēdziens, kas precīzi nesakrīt ar “faktiski apdzīvotām teritorijām vai teritoriju, kurās dzīvotne, suga vai apakšsuga ir pastāvīgi sastopama”.
- 41 Kā secinājumu 38. un 40. punktā ir norādījusi ģenerālvokāte, šo interpretāciju apstiprina arī definīcija, kas ir ietverta 1. panta 1. punkta f) apakšpunktā Konvencijā par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību, kura parakstīta Bonnā 1979. gada 23. jūnijā un Kopienas vārdā noslēgta ar Padomes Lēmumu 82/461/EEK (1982. gada 24. jūnijs) (OV 1982, L 210, 10. lpp.). Saskaņā ar šo definīciju “areāls” nozīmē visu sauszemes vai ūdens teritoriju, ko migrējošās sugas apdzīvo, uz laiku tajā uzturas, šķērso vai pārlido jebkurā laikā normālas migrācijas gaitā. Tādējādi jēdziena sugas “areāls” definīcijā tiek ņemtas vērā visa veida teritorijas, kuras šķērso šī suga.
- 42 Nebūtu konsekventi definēt atšķirīgi abos šajos tiesību instrumentos ietvertos jēdzienus “dabiskās izplatības areāls” un “areāls” un tādējādi nošķirt to attiecīgās piemērošanas jomas.
- 43 Līdz ar to ir jākonstatē, ka no konteksta, kādā iekļaujas Dzīvotņu direktīvas 12. pants, izriet, ka attiecībā uz tādu aizsargājamo sugu kā vilks minētā panta teritoriālā piemērojamība var aptvert teritorijas, kas atrodas ārpus aizsargājamajām teritorijām, un it īpaši ietvert cilvēku apdzīvotas teritorijas.
- 44 Termina “savvaļā” izmantošana Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) un c) apakšpunktā neļauj atspēkot šo konstatējumu. Tas ir jāsaprot tādējādi, ka aizsargājamo dzīvnieku sugu stingra aizsardzība, izmantojot šīs direktīvas 12. panta 1. punktā paredzētos aizliegumus, ir piemērojama ne tikai konkrētās vietās, bet ir attiecināma uz visiem aizsargājamo sugu īpatņiem, kuri dzīvo savvaļā vai dabā un kuri tādējādi nodrošina noteiktas funkcijas izpildi dabiskajās ekosistēmās, un tā ne vienmēr ir piemērojama sugas īpatņiem, kas likumīgi tiek turēti nebrīvē.
- 45 Šie termini nav minēti nedz šī 12. panta 1. punkta b) apakšpunktā, saskaņā ar kuru aizsargājamo dzīvnieku sugu īpatņus nedrīkst traucēt “vairošanās, mazuļu attīstības, ziemas guļas un migrāciju laikā”, nedz tā 1. punkta d) apakšpunktā. Tādējādi nav apstrīdams, ka Dzīvotņu direktīvas 12. panta

1. punkta b) un d) apakšpunktā noteiktie aizliegumi ir attiecināmi uz visiem aizsargājamo dzīvnieku sugu īpatņiem neatkarīgi no vietas, kur tie atrodas. Ir jākonstatē, ka šo sugu īpatņu sagūstīšana un *a fortiori* nonāvēšana ir atzīstama vismaz par traucējumu.
- 46 Treškārt, runājot par Dzīvotņu direktīvas mērķi, ir jāatgādina, ka tās 12., 13. un 16. pants veido saskaņotu noteikumu kopumu, kuru mērķis ir nodrošināt attiecīgo sugu populāciju aizsardzību (spriedums, 2005. gada 20. oktobris, Komisija/Apvienotā Karaliste, C-6/04, EU:C:2005:626, 112. punkts). Šo tiesību normu kopīgais mērķis ir nodrošināt aizsargājamo dzīvnieku sugu stingru aizsardzību, izmantojot šīs direktīvas 12. panta 1. punktā paredzētos aizliegumus, un izņēmumi ir atļauti tikai ar stingriem nosacījumiem, kas paredzēti minētās direktīvas 16. panta 1. punktā, kurš ir jāinterpretē šauri (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 10. maijs, Komisija/Austrija, C-508/04, EU:C:2007:274, 109.–112. punkts, kā arī 2012. gada 15. marts, Komisija/Polija, C-46/11, nav publicēts, EU:C:2012:146, 29. punkts).
- 47 Dzīvotņu direktīvas 12. pantā paredzētajai aizsardzības sistēmai tātad ir jābūt tādai, kas var efektīvi novērst kaitējumu aizsargājamo dzīvnieku sugām.
- 48 Ar šo mērķi nebūtu saderīgi sistemātiski liegt aizsargājamo dzīvnieku sugu īpatņu aizsardzību, ja to “dabiskās izplatības areāls” aptver arī cilvēku apdzīvotas teritorijas.
- 49 Savukārt interpretācija, saskaņā ar kuru šo sugu “dabiskās izplatības areāls”, kas minēts Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punktā, ietver arī teritorijas, kuras atrodas ārpus aizsargājamām teritorijām, un ka tādējādi no tā izrietošā aizsardzība nav ierobežota tikai līdz šīm teritorijām, ļauj sasniegt mērķi aizliegt nonāvēt vai sagūstīt aizsargājamo dzīvnieku sugu īpatņus. Protī, runa ir par šo sugu aizsardzību ne tikai atsevišķās, šauri noteiktās vietās, bet arī par to sugas īpatņu aizsardzību, kuri dzīvo savvaļā vai dabā un kuri tādējādi nodrošina noteiktas funkcijas izpildi dabiskajās ekosistēmās.
- 50 Kā ir norādījusi Komisija, daudzos Savienības reģionos vilki dzīvo cilvēku apdzīvotās teritorijās, tiešā cilvēku apmetņu tuvumā. Šo vietu antropizācija arī izraisīja vilku daļēju pielāgošanos šiem jaunajiem apstākļiem. Kā izriet no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem, infrastruktūras attīstība, nelikumīga mežizstrāde, lauku saimniecības un noteiktas ražošanas darbības ir veicinājušas spiedienu uz vilku populāciju un tās dzīvotni. No šiem lietas materiāliem arī izriet, ka pamatlietas fakti ir norisinājušies Šimonā, ciematā, kas atrodas starp divām lielām aizsargājamām teritorijām, kurās dzīvo vilku populācijas, un tādējādi starp šīm teritorijām var notikt vilku migrācija.
- 51 No iepriekš minētā izriet, ka Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā ietvertā jēdziena “dabiskās izplatības areāls” un termina “savvaļā” interpretācija, atbilstoši kurai cilvēku apdzīvotas teritorijas tiktu izslēgtas no noteikumu par aizsargājamo dzīvnieku sugu aizsardzību piemērošanas jomas, būtu nesaderīga ne tikai ar šīs tiesību normas formulējumu un kontekstu, bet arī ar tās mērķi.
- 52 Līdz ar to ir jākonstatē, ka pienākums stingri aizsargāt aizsargājamās dzīvnieku sugas saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 12. un nākamajiem pantiem ir attiecināms uz ikvienu šo sugu “dabiskās izplatības areālu” neatkarīgi no tā, vai tās atrodas to parastajā dzīvotnē, aizsargājamās teritorijās vai, gluži pretēji, cilvēku apmetņu tuvumā.
- 53 Turklāt ir jākonstatē, ka vairāki Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktā paredzētie atkāpes pamatojumi skaidri norāda uz konfliktiem, kas var rasties, ja aizsargājamās dzīvnieku sugas īpatnis nonāk saskarsmē vai pat konfliktā ar cilvēkiem vai to īpašumu, it īpaši tādās situācijās, kādas ir aprakstītas šī sprieduma 50. punktā.
- 54 Iesniedzējtiesa šajā ziņā vēlas noskaidrot, vai ir aizliegta aizsargājamo dzīvnieku sugu īpatņu jebkāda veida apzināta sagūstīšana, ja kompetentā valsts iestāde nav piešķirusi atkāpi, pamatojoties uz minēto tiesību normu.

- 55 Kā izriet no šī sprieduma 23. punktā atgādinātās judikatūras, šajā ziņā attiecīgajai dalībvalstij ir jāpieņem pilnīgs tiesiskais regulējums, kurā saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu var būt ietverti pasākumi, kas paredzēti, lai novērstu nopietnu kaitējumu, jo īpaši labībai vai mājlopiem, vai pasākumi, kas veikti veselības aizsardzības un sabiedrības drošības interesēs vai lai obligāti ievērotu citas sevišķi svarīgas sabiedrības intereses, tostarp sociāla vai ekonomiska rakstura intereses.
- 56 Līdz ar to aizsargājamās dzīvnieku sugas īpatņa, uz kuru ir attiecināmi Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punktā paredzētie aizliegumi, sagūstīšana un transportēšana var būt attaisnojama tikai tad, ja kompetentā valsts iestāde saskaņā ar šīs direktīvas 16. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktu ir piešķirusi atkāpi, pamatojoties tostarp uz sabiedrības drošības apsvērumiem.
- 57 Šajā nolūkā attiecīgajai dalībvalstij ir jāpieņem tiesību normas, kas nepieciešamības gadījumā ļauj efektīvi un laikus piešķirt šādas atkāpes.
- 58 Turklāt ir jāatgādina, ka papildus iepriekš minētajiem atkāpes pamatojumiem Dzīvotņu direktīvas 16. panta 1. punktā ir skaidri prasīts, lai nebūtu pieejama apmierinoša alternatīva un lai ar piešķirto atkāpi netiktu kaitēts attiecīgo sugu populāciju saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā. Kompetentajām valsts iestādēm ir jākonstatē, ka tas tā ir, ņemot vērā arī labākos attiecīgos zinātniskos un tehniskos pierādījumus, kā arī konkrētos aplūkojamajos apstākļos (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 10. oktobris, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola*, C-674/17, EU:C:2019:851, 51. un 66. punkts).
- 59 Tādējādi iesniedzējtiesai ir jānosaka apstākļi, kādos pamatlietā aplūkotās aizsargājamās dzīvnieku sugas īpatnis tika iemidzināts ar nomierinošo līdzekļu palīdzību un transportēts uz dabas rezervātu *Libearty de Zărnești*, un tas, cik lielā mērā šī darbība ir “apzināta sagūstīšana” Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, kas veikta, pamatojoties uz atkāpi, kura ir piešķirta, ievērojot šīs direktīvas 16. pantā noteiktās prasības. Tāpat šai tiesai ir jāpārlicinās, ka tiek ņemta vērā šādas darbības ietekme uz vilku populācijas saglabāšanās stāvokli.
- 60 Tāpat, nosakot šajā gadījumā piemērojamo sodu par Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā un 16. panta 1. punktā noteikto pienākumu neizpildi, nozīmīgs elements ir apstākļi, uz kuru ģenerālvokāte ir norādījusi secinājumu 69. punktā, ka valsts tiesību akti neesot ļāvuši īsā laika posmā pienācīgi reaģēt uz pamatlietā aplūkoto vilka uzvedību un tādējādi agrīnā stadijā minimizēt radušos riskus. Turklāt nav konstatējams, ka valsts tiesību normas šajā ziņā ietvertu tiesisko regulējumu vai zinātniski pamatotas vadlinijas.
- 61 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir konstatējams, ka pamatlietā aplūkoto vilka sagūstīšanu un transportēšanu nevar uzskatīt par atļautu saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunktu un 16. panta 1. punktu, bet tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.
- 62 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild šādi:
- Dzīvotņu direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētais aizliegums var būt attiecināms uz tāda saskaņā ar šīs direktīvas IV pielikumu aizsargājamās dzīvnieku sugas īpatņa kā vilks sagūstīšanu un transportēšanu cilvēku apdzīvotas teritorijas nomalē vai šādā teritorijā.
 - Minētās direktīvas 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ir aizliegta šīs dzīvnieku sugas īpatņa jebkāda veida apzināta sagūstīšana iepriekš minētajos apstākļos, ja kompetentā valsts iestāde nav piešķirusi atkāpi, pamatojoties uz šo tiesību normu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 63 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību, redakcijā, kas grozīta ar Direktīvu 2013/17/ES (2013. gada 13. maijs), 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētais aizliegums var būt attiecināms uz tāda saskaņā ar šīs direktīvas IV pielikumu aizsargājamās dzīvnieku sugas īpatņa kā vilks sagūstīšanu un transportēšanu cilvēku apdzīvotas teritorijas nomalē vai šādā teritorijā.

Minētās direktīvas 16. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka ir aizliegta šīs dzīvnieku sugas īpatņu jebkāda veida apzināta sagūstīšana iepriekš minētajos apstākļos, ja kompetentā valsts iestāde nav piešķirusi atkāpi, pamatojoties uz šo tiesību normu.

[Paraksti]